Archetype

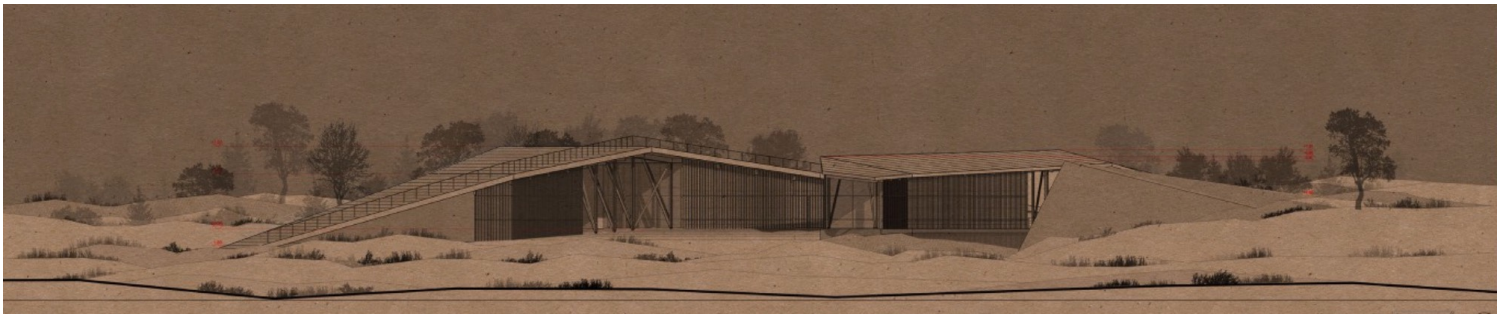

Περιβαλλοντικό Κέντρο Ενημέρωσης και Περίθαλψης της Θαλάσσιας Χελώνας Caretta Caretta

Παλαιοθόδωρος Νικόλαος - Μάριος - 28/08/2020

Διπλωματική εργασία

Φοιτητής: **Παλαιοθόδωρος Νικόλαος - Μάριος**
Επιβλέποντες: Παπαϊωάννου Τάσης, Τσακανίκα Ελευθερία
Σχολή/Τμήμα: Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π.
Ημερομηνία παρουσίασης: 22/3/2019

Η διπλωματική εργασία, πραγματεύεται τον σχεδιασμό ενός Περιβαλλοντικού Κέντρου Προστασίας και Ενημέρωσης για την Θαλάσσια Χελώνα Caretta-Caretta στο νησί της Ζακύνθου.

Στόχος της εργασίας είναι η αντιμετώπιση του ολοένα εντεινόμενου προβλήματος μείωσης της βιοποικιλότητας του νησιού, θέτοντας στο επίκεντρο την θαλάσσια χελώνα. Η Caretta Caretta κινείται σε όλη την Μεσόγειο και κυρίως στην ανατολική πλευρά της, με επίκεντρο τα Επτάνησα, λόγο του πρόσφορου οικοσυστήματος που διαθέτουν. Στην αρχή της άνοιξης οι χελώνες Caretta Caretta μεταναστεύουν από την κεντρική Μεσόγειο προς τις περιοχές αναπαραγωγής, στις οποίες δημιουργούν τις φωλιές τους από τα μέσα Μαΐου μέχρι και τα τέλη Αυγούστου. Δυστυχώς, όμως, μόνο 1 με 2 στα 1000 νεογνά επιζεί, ενώ ο πληθυσμός

τους έχει ελαττωθεί κατά το 92% από το 1980. Η ραγδαία μείωση οφείλεται σε φυσικές απειλές, αλλά και στην ανθρώπινη δραστηριότητα.

Ως σημείο παρέμβασης επιλέχθηκε ο κόλπος του Λαγανά Ζακύνθου. Ο Λαγανάς βρίσκεται σε απόσταση 9 χιλιομέτρων από την πόλη της Ζακύνθου και αποτελεί το δημοφιλέστερο τουριστικό θέρετρο του νησιού. Ο κόλπος του είναι από τους μεγαλύτερους στην Ελλάδα, καθώς το μήκος της ακτογραμμής του αγγίζει τα 20 χιλιόμετρα. Σε αυτό το σημείο φιλοξενείται η χελώνα Caretta Caretta και παράλληλα θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα μαιευτήρια σε όλη τη Μεσόγειο λόγο του μεγάλου αριθμού φωλιών που φιλοξενεί.

Η χωρική δομή της περιοχής εξασφαλίζει την ιδανική στρατηγική θέση που αρμόζει σε ένα τέτοιο κέντρο. Από την μία, βρίσκεται σε άμεση σχέση με το οδικό και μεταφορικό δίκτυο του νησιού διευκολύνοντας τις διάφορες λειτουργίες του κέντρου , ενώ συγχρόνως εξυπηρετεί την εύκολη πρόσβαση επισκεπτών, εργαζομένων και εθελοντών. Επιπλέον, η επιλογή χωροθέτησης του Κέντρου στο συγκεκριμένο σημείο, γίνεται ούτως ώστε να τηρούνται οι κατάλληλες αποστάσεις από την πολυσύχναστη τουριστική ζώνη του Λαγανά και να αποφευχθεί η ενόχληση του χώρου μόνιμης φιλοξενίας και ανάρρωσης των χελωνών από την οποιαδήποτε ηχορύπανση και φωτορύπανση. Από την άλλη, η συνεχής και απρόσκοπτη τροφοδοσία των 20 δεξαμενών νερού που θα εγκατασταθούν, αποτελεί ζωτικής σημασίας παράγοντα για τη βιωσιμότητα και την σωστή λειτουργία του Κέντρου, οπότε θα ήταν αδύνατον να παραλείψουμε την βασική ανάγκη για άντληση και τακτική ανανέωση θαλασσινού νερού που απαιτείται για την περίθαλψη και την υγιεινή των τραυματισμένων χελωνών. Έτσι, τον κυριότερο ρόλο στην επιλογή του σημείου τοποθέτησης του συγκροτήματος, αποτέλεσαι η γρήγορη πρόσβαση και άμεση επαφή που προσφέρει, με το θαλάσσιο μέτωπο του κόλπου. Ακόμα, αξίζει να σημειωθεί η γειτνίαση του Λαγανά με το αεροδρόμιο, κάτι το οποίο διευκολύνει την μεταφορά άρρωστων ή τραυματισμένων χελωνών από όλη τη Μεσόγειο.

Μια παράμετρος που λήφθηκε υπόψιν σε αυτή την πρόταση είναι η υλοποίηση των κατάλληλων υποδομών σε κτιριακή και υλικοτεχνική επάρκεια, σε χωροταξικό και πρακτικό επίπεδο, έτσι ώστε και να περικλείονται σε ένα ενιαίο συγκρότημα όλες οι δραστηριότητες του θαλάσσιου πάρκου και των εμπλεκόμενων σε αυτό. Στο κτιριολογικό πρόγραμμα του Κέντρου προβλέπεται η λειτουργεία διαφορετικών Οργανισμών και Υπηρεσιών που έχουν ως στόχο την προστασία της χελώνας. Εκτός από τους χώρους επίσκεψης και ενημέρωσης για το κοινό και τις διοικητικές υπηρεσίες, η ουσιαστική λειτουργία που διέπει το κέντρο είναι ο χώρος περίθαλψης και ανάρρωσης των τραυματισμένων ζώων. Με αυτό τον τρόπο μπορούν να παραμένουν οι χελώνες στο νησί και δεν απαιτείται η μεταφορά τους στην Αθήνα.

Σημαντική πρόκληση στην εκκίνηση σχεδιασμού ήταν η σχέση του Κέντρου με το φυσικό τοπίο. Η πλήρης εναρμόνιση του κελύφους στην τοπογραφία της περιοχής, καθώς και η ανάδειξη των φυσικών χαρακτηριστικών του χώρου παρέμβασης αποτέλεσε τον κύριο στόχο, αλλά και την βασική συνθετική ιδέα. Η εναρμόνιση με το ιδιαίτερο φυσικό ανάγλυφο επιτεύχθηκε με κλιμακώσεις και εξάρσεις των στεγάστρων, αλλά και με υποχωρήσεις του εδάφους, προκειμένου οι κλειστοί χώροι να αναδύονται διστακτικά μέσα από το συνεχώς μεταβαλλόμενο αμμώδες τοπίο.

Άλλη βασική συνθετική αρχή είναι η έννοια της αναστρεψιμότητας, δηλαδή η δυνατότητα της εύκολης αποσυναρμολόγησης των κτιριακών κατασκευών. Έτσι, σε περίπτωση που κριθεί αναγκαία η απομάκρυνσή τους από τον χώρο παρέμβασης, μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς να προκληθούν σημαντικές φθορές στο περιβάλλον. Αυτό συμβαίνει χρησιμοποιώντας ως βασικό υλικό κατασκευής το ξύλο, ενώ γίνεται περιορισμένη χρήση οπλισμένου σκυροδέματος μόνο σε λειτουργίες του κτιριολογικού προγράμματος όπου θεωρήθηκε απαραίτητο.

Η σύνθεση αποτελείται από τρεις αυτόνομες κτιριακές ενότητες, οι οποίες συνδέονται μεταξύ τους με υπαίθριες και ημιυπαίθριες κινήσεις. Οι ενότητες αυτές διαχωρίζονται διακριτά από τον λειτουργικό τους χαρακτήρα. Η πρώτη ενότητα έχει δημόσιο χαρακτήρα και φιλοξενεί το κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης. Ορίζει το συγκρότημα από την δυτική πλευρά και, με μια δυναμική μορφή, ενσωματώνει λειτουργίες που αφορούν στην ενημέρωση του επισκέπτη σχετικά με τη θαλάσσια χελώνα. Η δεύτερη ενότητα έχει ημιδημόσιο χαρακτήρα, διατάσσεται στο κέντρο του συγκροτήματος και περιλαμβάνει στο πρώτο επίπεδο τους χώρους διοίκησης. Στο κάτω επίπεδο, φιλοξενούνται οι χώροι νοσηλείας, οι οποίοι, μαζί με την τρίτη ενότητα των δεξαμενών παραμονής των τραυματισμένων ζώων, αποτελούν την ενιαία ζώνη περίθαλψης του συγκροτήματος.

Τέλος, ο τρόπος κατασκευής του κτιρίου δίνει την δυνατότητα στους επισκέπτες να παρατηρήσουν τις χελώνες από απόσταση. Αυτό θα μπορέσει να λειτουργήσει ως καταλύτης για την ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού ως προς το ζώο, ενώ παράλληλα θα στρέψει την κατεύθυνση της τουριστικής ανάπτυξης του νησιού προς τον οικοτουρισμό.

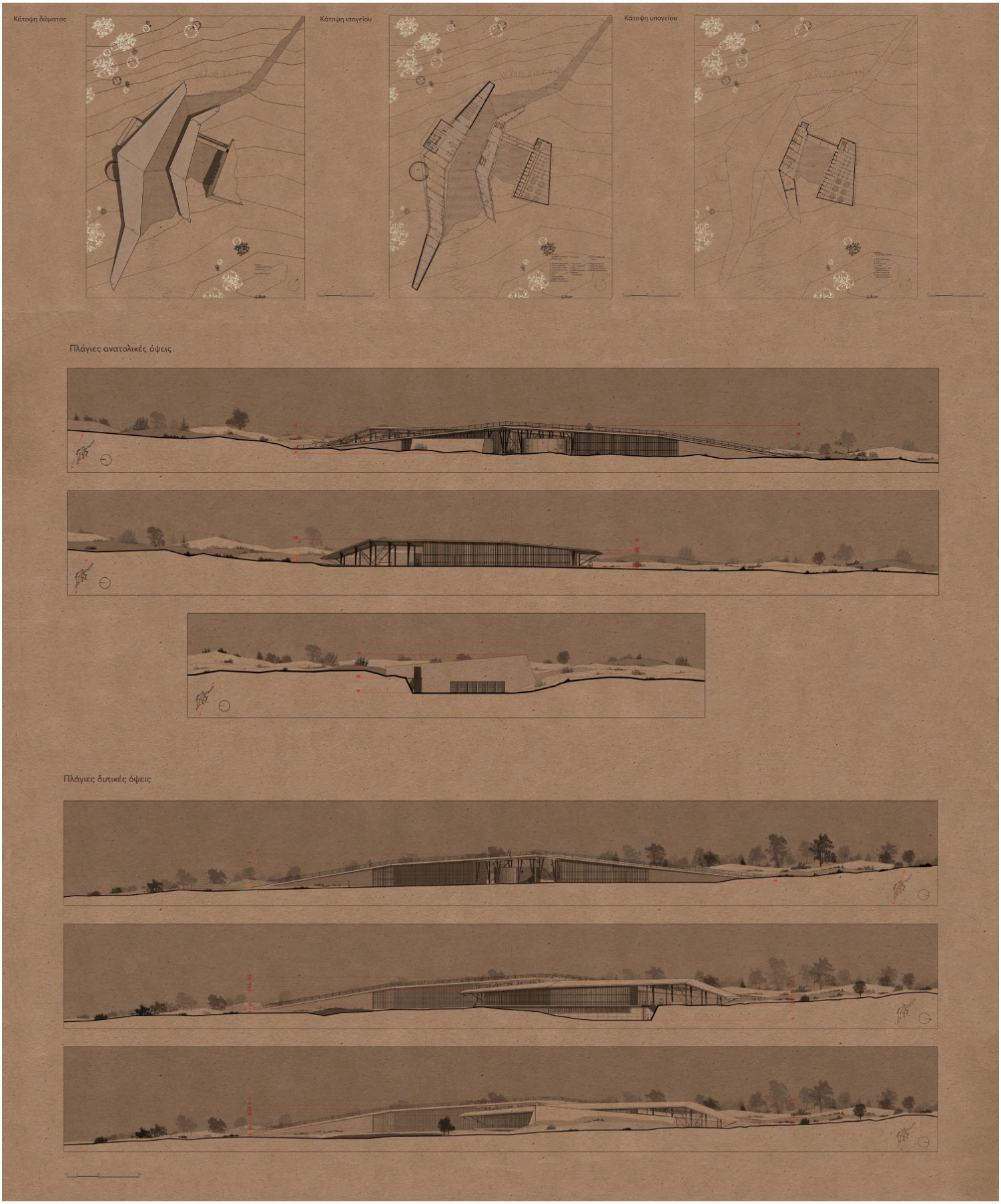

Εγκάρσια Νοτιοδυτική τομή

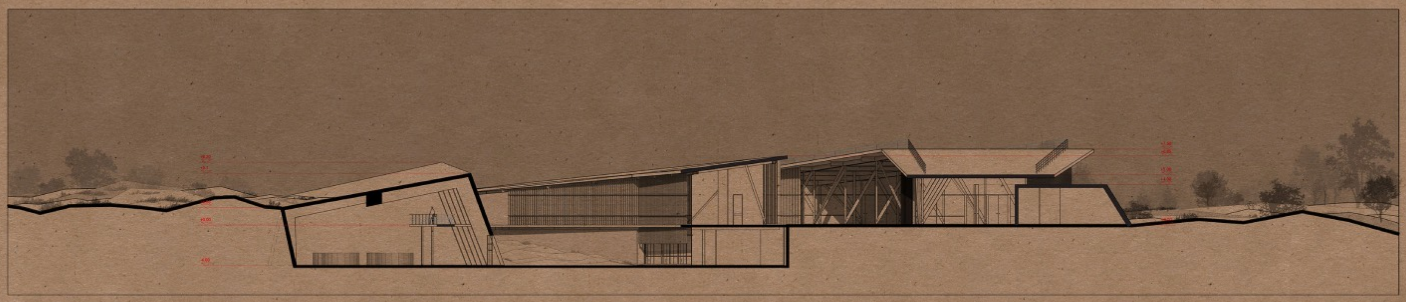

Εγκάρσια Βορειοανατολική τομή

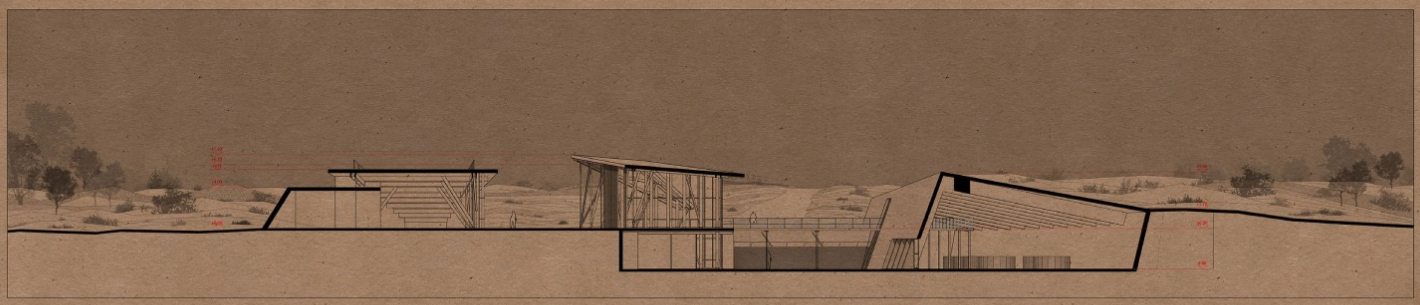

Βορειοδυτική όψη

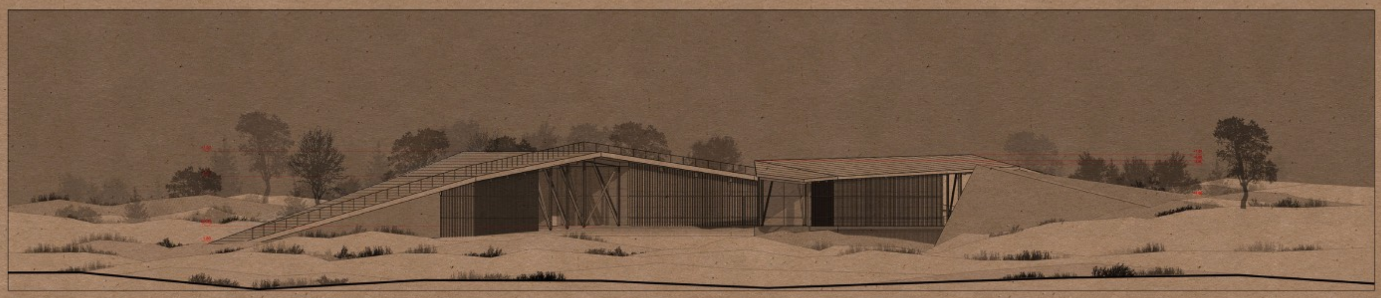
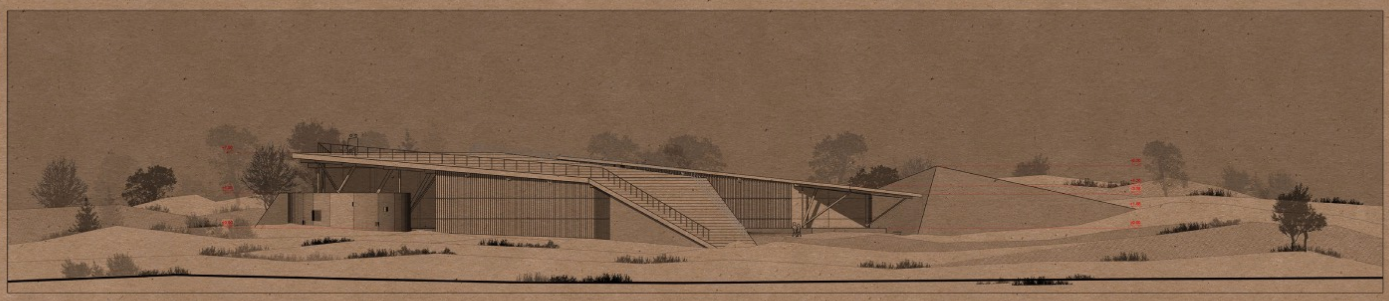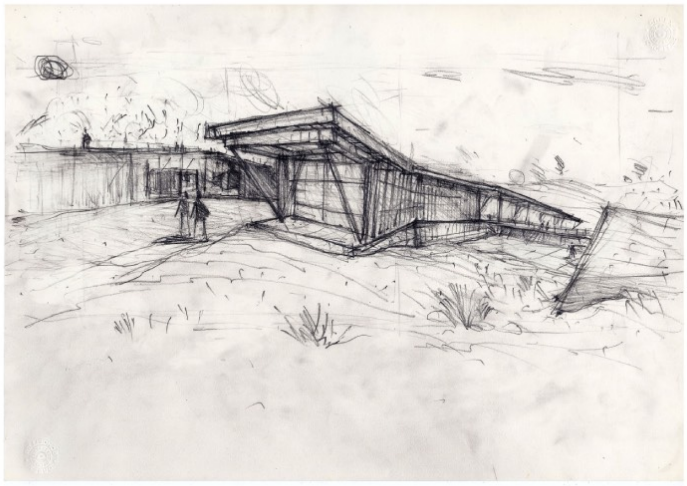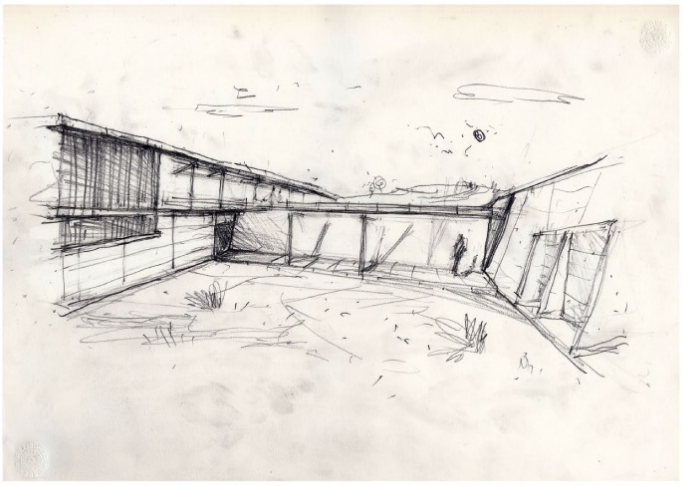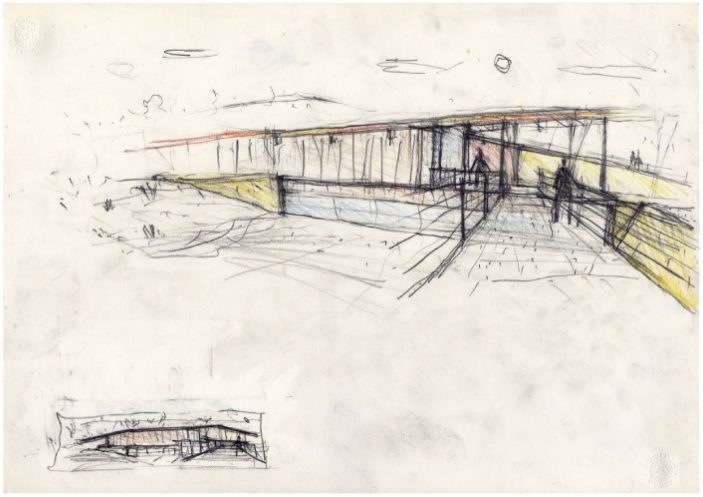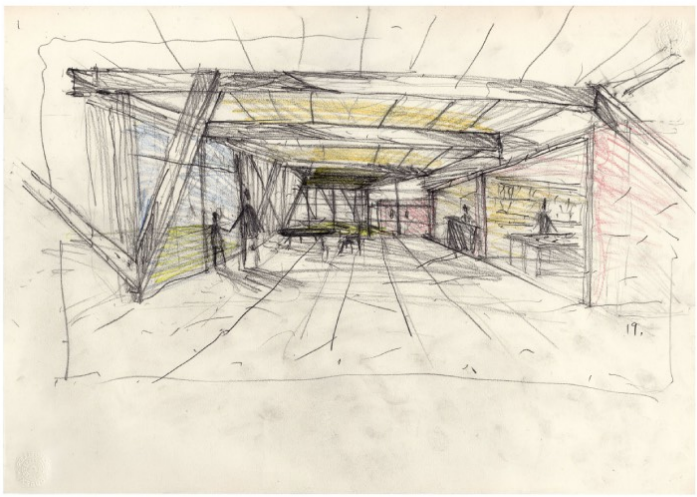
Βορειοανατολική όψη